

FANGST AF STÆRE TIL MÆRKNING.

AF

H. CHR. C. MORTENSEN.

Som ungt Menneske tilbragte jeg to lykkelige Aar paa en lille Herregaard i Nordvestsjælland. Jeg var Huslærer, men naar Skolen var forbi, tumlede jeg mig af Hjertens Lyst i det fri. Jeg fornemmer endnu et langt, forfriskende Drag gennem min Sjæl, naar jeg kommer til at tænke paa de herlige, vidtstrakte Marker med Sommersolen over sig og kærtegnede af den ungdomsfriske, lette Vind. Jeg mindes lange, anstrengende Ture til Stranden med dens hvide Maager og Sælhundene, der laa paa de store Sten ude i Vandet og lignede smaa Baade. Og jeg ser Luften tyk af bløde, uldne Snefnug, der vælter ned i Læssevis, ustandselig, over Havens Træer og hurtig sluger en opskræmmed Fugl. Naar Dagens Gerning var endt, og der var bleven stille rundt omkring paa Gaarden, saa var det dejligt at gaa tidlig i Seng og — o Ungdoms Ubesindighed! — at ligge og læse i Sengen. To Forfattere elskede jeg: Charles Dickens og saa Kjærbølling. Det var den rigtige »gamle Kjærbølling«, jeg dyrkede: det Arbejde, som er nedlagt med dyb Taknemlighed for »Landsfaderen, vor elskede, allernaadigste Konge«. Det har bedrøvet mig dybt at læse, hvad Prof. O. G. Petersen for nylig har skrevet i D. O. F.s Tidsskrift om dette Værk, for det var en dejlig Bog i sin tarvelige sorte Shirtingsdragt, og med Faders Bemærkninger om, hvilke Fugle han havde iagttaget. I de Aar udkom den ny Udgave; jeg laante den af en Ven, og den var ogsaa god, omend den ved sine Synonymer og sit Uddrag af Prof. C. Sundevalls »Forsøk till Fogelklassens naturenliga uppställning« gjorde et noget koldt og overlegen lærdt Indtryk paa mig. Og her læste jeg da saa en Aftenstund i en Fodnote til *Anser albifrons*:

»I Juli 1835 blev ved Danzig skudt et Exemplar, der var forsynet med et Messinghalsbaand, som bar følgende Indskrift: »Huis te »Baak by Zutphen in Gelderland, 1806«. Ved nøiere Efterforskning bragte man i Erfaring, at en Baron v. der Heyden Baak paa Huis »te Baak i en Række af Aar havde forsøgt at tæmme vilde Ænder »og Gjæs, hvis Unger han da forsynede med Halsbaand for paa »denne Maade at udfinde deres Levealder, Træk o. s. v. (Rhea 2. H. »1849. S. 10. Pastor Boek i Danzig). (Bølling)«.

FUGLE, MÆRKEDE AF
(Listen sluttet)

	<i>Sturnus vulgaris</i>						<i>Buteo vulgaris</i>			<i>Pernis apivorus</i>		<i>Milvus iclinus</i>			<i>Astur palmaris</i>	
	Mærkede		Indkomne Meddelelser				Mærkede	Meddelelser		Mærkede	Meddelelser	Mærkede	Meddelelser		Mærkede	Meddelelser
	Voksne	Rede- unger	Viborg	Øvrige Jylland	Udland	Rede- unger	Dan- mark	Udland	Rede- unger	Med- delel- ser	Rede- unger	Jylland	Udland	Rede- unger	Jylland	
1890	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1898	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1899	162	3	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1900	399	11	5	5	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1901	254	9	10	6	12	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1902	51	6	2	16	2	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	
1903	59	23	3	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1904	171	11	8	8	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1905	147	36	1	3	6	»	5	1	»	»	»	3	»	1	»	
1906	84	34	1	5	»	1	9	4	2	1	»	3	1	1	3	
1907	33	22	1	5	2	»	6	»	»	»	»	»	»	»	4	
1908	14	13	»	4	1	»	11	3	»	»	»	»	»	»	3	
1909	»	»	»	2	1	»	»	3	»	»	»	»	»	»	»	
	1376	168					32			1		6			10	
			31 ¹	57	28	3		12	2				1	2		
															6	

¹ Fanget i mine egne Nappere.

Den Anmærkning læste jeg en Gang til. Der var noget eventyrligt for mig ved at tænke paa det friske Liv, denne Vildgaas havde ført omkring paa Havet og paa Kysterne, og hvor den nu ellers havde været i de mange Aar mellem den Gang, den først var i Menneskehaand og til den Dag, Knaldet lød, som hentede den ned. Det maatte være morsomt, syntes jeg, saadan at mærke nogle Fugle og kunne kende dem igen siden efter! Som Dreng havde jeg fanget en Spurv, som sad og sov i Vedbenden uden for vore Vinduer, og berøvet den sine Halefjer, men jeg havde aldrig set noget til den igen. Jeg havde ogsaa en Gang læst, jeg tror hos H. C. Andersen, om en Fugl, som nogle Dreng havde pyntet med Guldpapir, og jeg havde da selv tænkt paa at farve nogle Spurve paa forskellig Maade for at kunne kende dem fra hinanden, men saa vidt jeg nu husker, havde jeg ikke faaet udført min Plan; i alt Fald kom der da

H. CHR. C. MORTENSEN.
ved Maj 1909).

<i>Ciconia alba</i>				<i>Ciconia nigra</i>		<i>Mergus serrator</i>		<i>Anas crecca</i>			<i>Anas acuta</i>			<i>Anas penelops</i>	
Mærkede		Meddelelser		Mærkede	Meddelelser	Mærkede	Meddelelser	Mærkede	Meddelelser		Mærkede	Meddelelser		Mærkede	Meddelelser
Voksne	Rede- unger	Jylland	Udland						Voksne	Jylland		Voksne	Jylland		
>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	>	>	>	>	>	1	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	>	>	>	>	>	>	1	>	>	>	>	>	>	>	>
>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	1	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	2	>	1	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	4	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	14	>	1	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	46	>	1	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>
>	90	1	2	1	>	>	>	102	1	7	>	>	>	>	>
1	103	>	2	2	>	>	>	1	1	16	{ 93 7 ²	1	1	2	>
>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	7	>	>
1	260			3		1		103			100			2	
		1	7		>		1		2	23		1	8		>

² Ikke mærket af mig personlig.

ikke noget ud af Forsøget. Og det var jo ogsaa en daarlig Mærkningsmaade, eftersom et Kendetegn, der var anbragt paa Fjerene, ikke kunde holde sig ret længe; en Metalring var meget bedre, dog vilde jeg ikke lægge den om Halsen, men om Foden paa Fuglen.

Imidlertid blev det ikke til noget foreløbig med Mærkning af Fugle; jeg kom til København og først ti Aar senere ud paa Landet, d. v. s. over til Viborg. Da jeg her gjorde de Iagttagelser over Stærens Liv, som jeg meddelte i »Naturen og Mennesket« 1893 og senere i min Bog om »Stæren, Myreløven« o. s. v. (1905), mærkede jeg i Aaret 1890 to voksne Stære paa den Maade, at jeg med Zinkmærkeblæk skrev nogle Oplysninger paa et Stykke tynd Zinkplade og bøjede Stykket om den ene Fod paa Fuglene. Men Forsøget mislykkedes: Stærene lod Foden hænge, da de fløj. Nu kan det, efter hvad jeg senere erfarede, godt være,

at det blot var for at ryste Ringen af sig, at de gjorde det, men jeg opfattede det den Gang saaledes, at Fuglen daarlig kunde bære Zinkstykket, og saa var det jo Synd at besvære den med det.

Imidlertid fandt man paa at fremstille Aluminium saa billig, at det vilde kunne faa Anvendelse i det daglige Liv, og da Aluminium er saa let og ikke angribes synderligt af Vejrliget, besluttede jeg at gøre et Forsøg med det. I 1898 mærkede jeg saa en Skallesluger (*Mergus serrator*¹), som to af mine Disciple² havde købt levende paa Viborg Torv, med en »Hønsering«; i 1899 blev 165 Stære mærket, og siden den Tid har jeg udstrakt Forsøget til Rovfugle, Storke og Vildænder, foruden hvad jeg i Ny og Næ har faaet fat paa af andre Fugle. (Se D. O. F.s Tidsskrift 1907 p. 144, »Ringfugle«, og Vidensk. Medd. fra Naturh. Forening i Kbhvn. 1908 p. 127, »Teal in winter«).

En Del af de mærkede Fugle er der kommen Underretning om, og som Regel har Meddelelserne været overordentlig elskværdige med at give de fornødne Oplysninger om Fangsten. Dog er der uden Tvivl omkommen adskillige Ringfugle, uden at jeg har faaet det at vide.

Paa Listen Side 86—87 vil man finde Mærkningsregnskabet gjort op indtil Maj 1909.

Og hvad kan man saa lære af denne Opgørelse? Hvilke Fugle har givet de fleste Besvarelser paa Spørgsmaalet om, hvad Vej de trækker, og om, hvor de rejser hen? Rovfugle og Krikænder. Ja naturligvis, for de er stærkt efterstræbte, og Krikænderne er dernæst ret tillidsfulde. At Storkene ikke har givet mere end de har, kan maaske bl. a. komme deraf, at de Folk i fjerne Lande, der har faaet fat paa Ringene, ikke har opfattet Betydningen af dem og derfor ikke har gjort nogen Anmeldelse om dem. Og at Stærene har givet saa overmaade faa Meddelelser fra Udlandet, er vel begrundet deri, at de ikke jages i deres Vinterkvarter, som f. Eks. Krikænderne.

Det er jo nemlig saa, at man altid maa være to om at faa fremstillet en Melding om en Ringfugl: en Afsender og en Modtager. Afsenderen søger maalbevidst Fuglen og frembringer derved Muligheden for en Melding; Modtageren faar tilfældigvis fat i Udsendingen og har det nu i sin Magt at skrive til Afsenderen og derved gøre Muligheden til Virkelighed eller — at

¹ Se Viborg Stiftstidende 13. Jan. 1899. ² Karl Schmidt og R. Schneevoigt.

tie stille, hvorved Afsenderens paabegyndte Arbejde tilintetgøres. Man maa altsaa være de Modtagere meget taknemlig, der vil have den Ulejlighed at brevveksle med Afsenderen om Ringfuglen.

For at Videnskaben kan faa noget Udbytte af Forsøget, maa Meldingerne dernæst samles og bearbejdes, og det kan blive til et ikke saa lille Arbejde. Eksempelvis kan anføres, at der i Vinteren 1907—1908, da jeg havde hundrede Krikænder paa Vingerne, ikke gik en Uge, uden at jeg havde en Korrespondance at føre, enten paa Tysk, paa Engelsk eller paa Fransk, foruden at man i Udlandet venligst gik ud fra, at jeg forstod Hollandsk, Spansk og Italiensk som mit Modersmaal. For Folk, der nu kan alle Sprog, er det jo lige fedt, men — ja, det gik jo, men sandelig ikke uden Hovedbrud. Og Bearbejdelsen af Meldingerne staar endnu for en stor Del tilbage.

Efter denne lille Indledning gaar jeg over til det, jeg gerne vilde tale med D. O. F.s Medlemmer om denne Gang. Der er for mig noget æggende deri, at Stærene hidtil har givet saa daarligt et Resultat med Hensyn til Oplysninger om deres Rejse¹; der maa altsaa sættes mere Pres paa! Der er nu Haab om, at jeg bl. a. ved Hjælp af det ansete engelske Tidsskrift »Country Life« kan faa nogle engelske fugleinteresserede Sportsmænd til at fange og mærke Stære i England om Vinteren, og saa lade dem flyve — den Sport, at give en fangen Fugl fri, er overordentlig tiltalende! Der er Sandsynlighed for, at adskillige af disse Stære er danske, og at de altsaa vil kunne fanges igen ved Stærekasser her i Danmark i Løbet af næste Sommer; det gælder bare om at faa et tilstrækkelig stort Antal af vore Fuglevenner interesserede i Sagen. Der er for Tiden henved 400 danske Medlemmer af D. O. F. Hvis blot 50 af dem indrettede sig et Fangstapparat, og hver af de halvtreds kunde fange 50 Stære om Aaret, saa blev allerede 2500 Stære eftersat! Og mulig kunde et større Antal Medlemmer interesseres, og hver fange et større Antal Stære — det skulde dog saa gaa løjerligt til, om der ikke til sidst kom noget ud af det! De Stære, der blev fanget, og ikke i Forvejen var mærket, skulde naturligvis have Ring paa; saa kunde de kendes igen i Udlandet. Selvfølgelig skulde der helst være Fangststationer ogsaa i Holland, Frankrig,

¹ I andre Henseender har Mærkningen givet et ret godt Udbytte.

Tyskland og maaske flere Steder; det er heller ikke umuligt, at jeg kan faa Fuglevenner til Medarbejdere ogsaa i disse Lande, men alting kan ikke komme lige paa en Gang; foreløbig interesserer dette Spørgsmaal mig: Hvilke Medlemmer af D. O. F. vil være med til Forsøget?

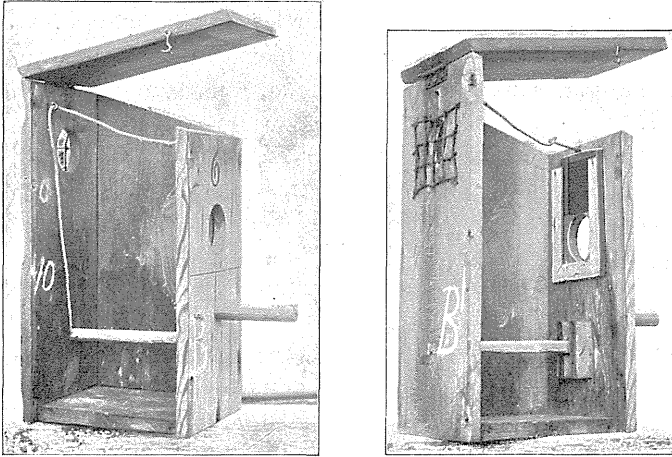
Jeg maa her indskyde den Bemærkning, at jeg, saa længe jeg har beskæftiget mig med Mærkning af Fugle, har haft Ministeriets Dispensation fra Jagtloven, og at jeg anser det for rigtig, at de, der kunde ønske at følge min Opfordring til at mærke Stære, ligeledes erhvervede den, selv om Stærene ikke lider nogen Skade ved at blive fanget, og der altsaa bliver Tale om en ganske anden Slags Fangst end den, som der egentlig er tænkt paa i Jagtloven. Maaske vilde D. O. F. interessere sig for Sagen, og ved en Henvendelse til Landbrugsministeriet udvirke, at der blev givet mulige Ansøgere den ønskede Dispensation, i saa stor Udstrækning som fornødent.

Til de M. D. O. F., der nu kunde have Lyst til at fange og mærke Stære og saa lade dem flyve uskadte igen — hvilke tre Beskæftigelser alle er meget interessante for enhver Fugleven — vil jeg saa sige:

For at Forsøget ikke skal falde i Stumper og Stykker, er det nødvendigt, at der er en Leder af det, een Mand, til hvem Meldingerne sendes, og som saa ordner dem og offentliggør dem, naar Tiden er moden dertil. Og som den, der her hjemme har beskæftiget sig mest med Mærkning af Fugle, tilbyder jeg at være denne Mand. I Løbet af 10 Aar har jeg gjort en Del Erfaringer over Fugleringe og jeg tiltror mig at kunne levere en Ring, som kan sættes paa en Fugl uden at gøre Skade. Jeg har en flink Haandværker til at arbejde for mig; jeg har Staalstempler o. s. v. Jeg tilbyder med en Maanedes Varsel at levere Dem det Antal Ringe, De maatte forlange, stemplede med min Adresse, mod Postopkrævning paa, hvad Ringene vil koste mig at fremstille (jeg antager henved 10 Øre Stk.) plus Porto m. m. De tjener at blive fri for Spekulationer over, hvorledes Ringen skal være, hvorledes De skal faa den stemplet praktisk o. s. v. og jeg vinder at faa mulig ankommende Meddelelser adresserede til mig, saaledes at jeg vil faa alle Traadene i min Haand. Det er et Lotterispil: De køber en Seddel i min Kollektion, hvor hidtil ikke faa gode Gevinster er faldet, og naar Lotteriet trækkes (ø: naar de mulig indkomne Meldinger offentliggøres), viser

det sig, om De har vundet eller ej. Men Forord bryder ingen Trætte: De maa ikke blive ked af det, hvis De ikke faar Gevinst i første Trækning; kan der komme een god Meddelelse fra Udlandet for hvert Hundrede mærkede Fugle, saa vil jeg regne det for store Ting! Saa vanskeligt er Forsøget; men derfor tilige saa interessant!

De Damer og Herrer, der, efter at have læst det foregaaende,

Bill. 1.

B. »Napper«, hvis ene Side er fjernet.

Taget er et Laag. Forneden i Kassen ses Stillepinden, hvis bageste fri Ende er hængt op ved en Snor, som gennem et Spejloje foroven i Kassen gaar fremefter og ender med et Søm.

B². Dette Søm er stukket løst ind i Kassens Forside og bærer Zink-Falddøren. Det trækkes ud, naar Stæren hopper ned paa Stillepinden, og Døren falder saa ned for Indgangshullet.

(For Tydeligheds Skyld er Stillepinden og Falddørens Ramme kridtede, medens Falddøren selv er malet sort. Der er dernæst anvendt en meget tyk, lys Snor; til Fangstbrug egner en meget tyndere sort »kinesisk Traad« sig godt!)

Paa Napperens Bagside er et Hul, dækket med Næt. Det kommer til Anvendelse, naar Napperen hænges op paa en Stærkasse, hvori der er saa store Unger, at de sidder med Hovedet ud af Indgangshullet.

0—10 angiver her, som paa de følgende Billeder, Centimeter.

vil oprette en Fangst- og Mærkestation for Stære, vil nu spørge mig: Hvorledes skal vi faa fat paa Fuglene?

Ja, det er ikke særlig vanskeligt, men lidt Apparater maa De naturligvis have. Hvis De er en særdeles snedig Natur, vil De let kunne finde paa Fangstmaader og Fangstredskaber, der er meget bedre end mine; men nu kan De jo se paa dem først!

Jeg har, for at fange Stære, benyttet mig af en Vane, som disse videbegærlige Væsener har (se min Bog om »Stæren o. s. v.« S. 73), den nemlig, baade Foraar og Efteraar at gøre Besøg i hinandens Kasser, og jeg har bl. a. derved opnaaet, ikke at faa

med for store Partier at gøre, men blot nogle Stykker om Dagen, hvad der har været mig meget behageligt; Stære er nemlig lige saa lunefulde som de uroligste Børn, og fik man en større Slump af dem til Behandling paa en Gang, vilde det maaske blive lidt vanskeligt at holde Styr paa dem.

Og nu følger en Beskrivelse af nogle af mine »Stærenappere«.

1. NAPPER FOR BESØGENDE STÆRE,

(samt nyttige Vink for den, der besøger Mærkningen).

Den simpleste Napper, der kan hænges op paa et Søm, hvor som helst paa Hus eller i Have, ser ud, som det er vist paa Figur 1.

Naar den besøgende Stær, efter en Del Kiggen ind i Napperen, bestemmer sig til at hoppe ned paa Stillepinden derinde, trækkes det Søm, som bærer Falddøren, ud, og Døren falder da til Stærens store Forbavselse ned bag ved den.

Man bør have mindst to saadanne Napper, og staa paa Vagt eller i alt Fald hyppig se efter, om Falddøren er nede, saaledes at man straks kan gaa hen og tage den lukkede Napper ned og hænge en aaben op i dens Sted. Om Efteraaret er den bedste Fangetid om Morgenen Kl 7 à 8 til Kl. 9.

Napperens Tag er et Laag, der kan holdes lukket ved Hjælp af en lille Haspe. Naar man lukker det op med højre Haand, samtidig med at man skyder venstre Haandflade med spredte Fingre som Laag hen over den aabnede Kasse, plejer den fangede Stær at krybe sammen nede i et Hjørne paa Bunden af Napperen, saaledes at man kan stikke højre Haand ned under den venstre og tage den. Man maa vænne sig til at gøre disse Bevægelser ganske rolig, saaledes at Stæren ikke bliver forskrækket.

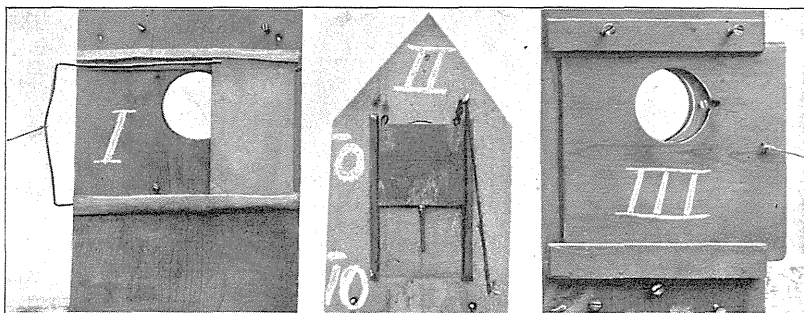
Samtidig med at jeg tager Stæren i Haanden, skyder jeg højre Haands Fjerdefinger hen under den; Stæren vil da gribe fat om Fingeren med begge Fødder og derefter forholde sig ganske rolig, saa man kan lade den glide over i venstre Haand, naar højre skal bruge Niptangen til at klemme den bøjede Aluminiumsstrimmel om Foden. Skulde Stæren mod Forventning være urolig, kan man vikle et Stykke Tøj om dens Forkrop, saaledes at Fuglens Øjne er dækkede og Vingerne holdes ind til Kroppen, men med lidt Øvelse vænner man sig snart til at behandle Dyret uden den Slags Hjælpemidler.

Aluminiumsstrimlen maa bøjes saaledes sammen, at Endernes

Rande møder hinanden. Det er ikke heldigt, at den ene Rand kommer til at ligge over den anden; saa kan Strimlen mulig komme til at trykke Foden. Man maa endelig passe paa, naar man bruger Tangen, at den ikke, naar man trykker til, pludselig glider, saa man kommer til at klemme Fuglens Mellemfod. Jeg sætter altid venstre Tommel (der, sammen med Pegefingern, holder Stærens Fod) for, saaledes at Tangen, hvis den skulde glide, kommer til at klemme Tommelspidsen og ikke Stæren.

Naar Ringen er sat paa, viser det sig, at den er saa vid, at den let kan glide op og ned ad Mellemfoden; det anser jeg for

Bill. 2.

I, II og III Fangstbrætter til at skrue paa Forsiden af Stærekasser.

I. (Iagttagerens Skjulested er til venstre). Dør og False af Zink. Bøjen i Døren er af Jærntraad. To Skruer standser Døren, naar den er trukken for.

II. Fangstbræt til Stærekasse med vinkelbøjet Tag. Naar Døren, der er af Metal, er trukken op, springer en lille Fjeder frem, som Døren kan hvile paa.

III. (Iagttagerens Skjulested til højre). Den samme Skrue standser Skydedøren, hvad enten den er trukken for eller lader Indgangshullet frit.

De to Skruer foroven er til at hænge »Tømmeren« paa (se Bill. 3).

heldigt, for at der nemlig kan blive skyllet ud mellem Ring og Mellemfod, naar Stæren bader sig.

Medens man sidder med Stæren i Haanden maa man gøre følgende Optegnelser¹:

Hvorledes lyder Indskriften paa Ringen?

Hvilken Fod sidder Ringen paa?

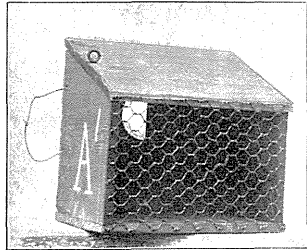
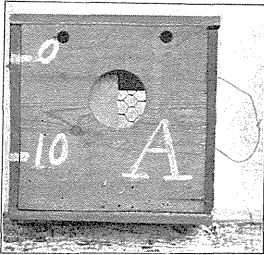
Hvorledes sidder Ringen? (Er Indskriften opret, eller staar den paa Hovedet, naar Fuglen staar?)

Disse Optegnelser kan faa Betydning; jeg har flere Gange haft Nytte af dem. Det hænder nemlig, at en Ringstær dræbes,

¹ Man maa endelig ikke gemme dette Arbejde til Fuglen er fløjet; det vil da næsten altid vise sig, at man ikke er ganske sikker paa hverken det ene eller det andet af hvad man skulde have optegnet.

uden at man faar det at vide, og at en æret Medborger i al Uskyldighed tager Ringen af og sætter den paa en anden Stær. Naar man saa en Gang faar fat paa denne falske Smerdis, kan man ved Hjælp af sine Optegnelser se, at det er en anden Stær end den, man selv har ringet. Det skulde da i alt Fald være mærkeligt, om den omtalte ærede Medborger tilfældig fik sat Ringen paa samme Fod, og oven i Købet paa samme Maade, som man selv havde anbragt den.

Jeg indrømmer, at et saadant Slumpetræf kan indtræffe, og jeg har derfor begyndt at bruge et hemmeligt Mærke paa de Stære, som jeg giver Ring paa. Dette Mærke opføres naturligvis

Bill. 3.

A. »Tømmer«, set bagfra.

Foroven to Huller, saa Tømmeren kan hænges paa Fangstbrættet, som er skruet paa Forsiden af en Stærekasse. Skydedøren er trukken halv for ved Hjælp af Sejlgarnet til højre paa Billedet. Man ser gennem Tømmeren til Nettet paa dens Forside.

A¹. Samme Tømmer, set forfra.

Til venstre gaar Sejlgarnet, der trækker Skydedøren for Indgangshullet, igennem Tømmerens Side. Laaget er fæstet med et »Spejløje«, der let kan skrues op, saa man kan faa fat paa den fangede Stær.

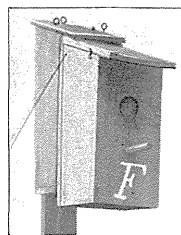
i min Dagbog, men det er saa hemmelighedsfuldt, at selv den, der faar fat paa Dagbogen, ikke kan tyde det uden min Hjælp.

Man kan naturligvis ikke helt undgaa Indblanding af saadanne lidt for hjælpsomme Medborgere. Men lidt kan man gøre til, at det ikke sker alt for ofte. De Stære, som der omkommer flest af, hvad enten det nu er paa Grund af daarligt Vejr eller ved Angreb af Katte, Dreng, Hunde og Maare o. s. v. er de ganske unge, nys udføjne Fugle. Redeunger egner sig derfor ikke saa godt til Mærkning. Voksne Fugle er bedre til dette Brug, og naar det gælder om at udforske Rejseruter, saa er de Stære, der fanges i September og Oktober Maaned og rejser af Landet kort efter, altsaa Efteraarsstærene, de bedste.

2. NAPPER FOR YNGLESTÆRE MED SMAA UNGER.

Bill. 2 viser tre Fangstbrætter med Trækkedøre; de kan skrues paa Forsiden af en almindelig Stærekasse, og er beregnet til Brug, naar man vil have fat paa en ganske bestemt Stær, der kommer til Kassen. Har man f. Eks. en Stærekasse med Unger, og den ene af de gamle er en Ringstær, hvis Nummer man vil have efterset, saa kan man lade dens Mage fodre uhindret, men trække Døren for Indgangshullet, saa snart Ringstæren er gaaet ind med Æde. Man kan lade Snoren gaa gennem »Spejløjne«, der er anbragt f. Eks. paa Træer i Haven, saaledes at Snoren endog er vinkelbøjet, og at man kan sidde i Skjul 10 à 20 Alen fra Kassen, hvis det er nødvendigt, og trække Døren for. Man giver Stæren en Times Tid eller to til at vænne sig til at se Snoren, inden man sætter sig paa Lur.

Til dette Skydedørsbræt hører en »Tømmer«

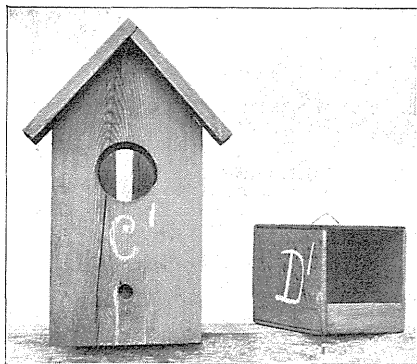
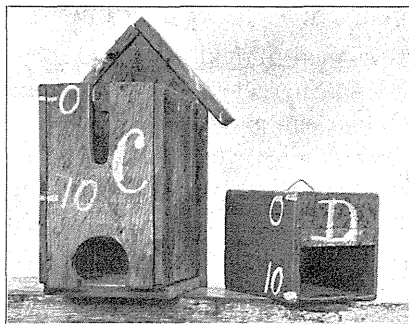
Bill. 4.

F. Napper, hængt paa en Stærekasse med store Unger. Falddøren lukker for Indgangshullet. Snoren, der trækker det Søm ud, hvorpaa Falddøren er anbragt, er her ikke sat i Forbindelse med Stillepinden, men ført ud gennem et lille Hul i Napperens Side, ned til Jorden, saaledes at lagttageren selv kan lade Døren falde, naar den Stær er gaaet ind, som han ønsker at fange.

(se Bill. 3). Naar Døren er lukket, hænges Tømmeren paa de to Skruer i Brættet, Døren aabnes, og man staar et Minut eller to stille paa Vagt, hvor Stæren ikke kan komme til at se en, indtil den er gaaet ud af Kassen og er hoppet ind i Tømmeren. Saa trækker man Tømmerens Dør til, bag ved Stæren, der arbejder mod Nættet paa Tømmerens Forside, eller man har det indrettet saaledes, at Stæren hopper ind paa en Stillepind, der udløser en Falddørmekanisme, som i Napperen paa Bill. 1.

3. NAPPER FOR YNGLESTÆRE MED STORE UNGER.

Hvis man vil have fat paa en Ynglestær saa sent paa Sommeren, at dens Unger sidder i Indgangshullet, saa Fuglen ikke gaar ind i Kassen for at fodre eller rense ud, kan man benytte sig af en Napper, paa hvis Bagside der er et Hul af Størrelse og Form som Indgangshullet til Stærekassen. Dette Hul lukkes med et Næt, helst af Garn (ikke Jærntraad), hvis Masker er af en saadan Størrelse, at en Stær bekvemt kan faa Hovedet ind, men ikke kan klemme Kroppen igennem (se Bill. 1). Denne

Bill. 5.

C. Selvtømmende Napper, set bagfra. Forsiden er en Plade, der ligger fladt mod den udvendige Side af en Mur. Paa Forsiden er anbragt to Sider og Bagklædning til en Kasse, der kan skydes ind i et Hul gennem Muren. Paa Bagklædningen ses foroven en smal lodret Udskæring, hvor Enden af en meterlang Vægtstangsarm kan bevæge sig op og ned. Vægtstangsarmen ender med et vandret Spyd (en tyk Jærntraad), hvis Spids er bøjet til en Krog, hvorpaa Hissen D kan hænges ved Hjælp af Jærntraadsbøjlen i dens Loft. Naar Hissen ved Stærens Vægt er sunket, kan Stæren komme ud af den gennem den firkantede Aabning forneden i dens Bagside (D) og gaa videre gennem den hesteskoformede Bue forneden i Napperens Bagklædning.

C¹ viser Napperens Forside, Pladen uden paa Muren. Gennem Indgangshullet ses ind til den smalle Udskæring i Bagklædningen. Naar Stæren er hoppet ind i Hissen gennem det store firkantede Hul foroven i dens Forside (D¹), synker Hissen til Bunds i Napperen, saaledes at dennes Forside dækker for Indgangen til Hissen.

En saadan Napper kan anbringes i et Vindue, i Stedet for en af Ruderne.

Napper hænges paa Ynglekassen saaledes, at Hullet, med Nættet for, passer til Kassens Indgangshul, hvor de skrigende Unger sidder (se Bill. 4).

4. SELVTØMMENDE NAPPERE.

De hidtil omtalte Napper kræver stadig Tilsyn, og det tager ikke saa lidt Tid at passe dem; det er dertil forbavsende, som Fuglene kan drille med at komme og kigge og saa flyve deres Vej lige i det Øjeblik, man tror, at nu har man dem endelig. I Begyndelsen er det overordentlig spændende at staa og vente paa »Bid« og til sidst se Stæren gaa ind og i samme Øjeblik høre Falddøren smække, men det er ikke enhver, der har Tid til denne Sport Dag ud og Dag ind. En »selvtømmende Napper«, der passer sig selv: fanger de Stære, der gaar ind, og sender dem til et Samlebur, samtidig med, at den lukker sig op, saaledes at den næste Stær kan komme til, er meget praktisk.

Jeg har lavet to Fange-mekanismer til dette Brug.

a. Selvtømmende Napper med Hisse og Samler.

Inde i en Napper (som sædvanlig af Udseende som en Stærkasse) hænger en Elevator eller Hisse paa Enden af en lang Vægtstangsarm, som kan bevæge sig op og ned i en Udskæring

i en af Napperens Sider. Til Modvægt paa Enden af Vægtstangens anden Arm egner en tom Konservesdaase med Hagl sig udmærket. Hissen er en Kasse, der foroven paa Forsiden har en Aabning, der svarer til Napperens Indgangshul. Naar Stæren gennem dette er hoppet ind i Hissen, synker denne ned paa Bunden af Napperen, hvorved Stæren bliver forhindret i at komme ud gennem den Aabning i Hissens Forside, som den kom ind ad.

Men nu opdager den en Aabning forneden i Hissen, der svarer til et Hul i en af Napperens Sider. Den vover sig gennem det, medens Hissen, saa snart den er befriet for Stærens Vægt, gaar til Vejrs. Stæren kan nu, hvis den vender sig, kun komme ind under Hissen, men ikke ind i den, og Hissen er parat til at fange den næste besøgende. Den fangne Fugl spejder efter en Udvej og opdager et Lyshul. Den hopper efter det, ud ad Hullet i Napperens Side, og ind i et firkantet Træror, hvor den sætter sig paa en Pind. Den opdager et Lyshul til og en Pind, længere nede i Røret, hopper derned og lokkes maaske derefter til at hoppe ned paa Bunden af Røret. Men denne Bund er en Falddør (se Bill. 10), der giver efter for Stærens Vægt; Stæren plumper igennem og befinder sig nu i »Samleren«, medens Falddøren svipper op i vandret Stilling igen.

Bill. 6.

Selvvirkende Napper, anbragt uden paa et Udhus. Foroven Husets flade Tagsten, derunder det »Udhæng« der hører til Tagkonstruktionen og saa den stærkasseformede Napper, hvis Forside er lukket op som en Dør. Bogstavet E staar forneden paa Hissens Forside; derover er Indgangen til Hissen og over den igen den øverste Del af Hissens Forside, der dækker for Indgangshullet til Napperen, naar Hissen er sunket som nu.

(Der er i Øjeblikket Stærerede i Hissen — nogle Straa ses stikke op —; naar det skal lade sig gøre, maa Hissen ved tilstrækkelig Modvægt forhindres i at synke).

Til højre for Napperen ses under Udhænget

noget af det vandrette Rør, hvori Vægtstangen, der bærer Hissen, er anbragt.

Til venstre for Bogstavet E ses en tyk sort Streg, der angiver Højden af Udgangsaabningen i Hissens Side. Denne Aabning staar i Øjeblikket i Forbindelse med Indgangshullet til det lodrette Rør til venstre for Napperen. Forsiden til dette Rør er skudt til venstre, saa Siddepindene i Røret ses. Stæren hopper fra den ene til den anden ned til Udgangshullet forneden, hvor Indgangen til »Samleren« er. Samleren stilles paa Jorden, med Nettet vendt ind imod det lodrette Rør og Muren.

Den øverste Del af Røret, op mod Udhænget, og den nederste Del af det, der staar paa Jorden, benyttes ikke her.

»Samleren« er et større Bur, hvis Forside er et Næt af Garn (ikke af Jærntraad; det er for haardt, saa Stærene kan støde Huden itu omkring Næbbet; de vil nemlig naturligvis idelig stikke Næbbet gennem Nættets Masker og aabne det sansende. (Se »Stæren« o. s. v. S. 19, Anm.)). I Samleren er anbragt saa

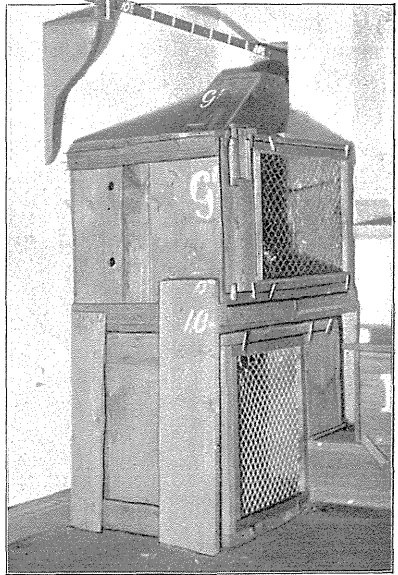
mange som mulig af Nutidens Bekvemmeligheder for

Stære: gode Siddepinde, et Lag Sand paa Gulvet, en flad Skaal med Vand til Drikke og Bad, samt Æde. Modne Hyldebær, ophængte i Samleren, egner sig fortræffelig til Føde; jeg har ogsaa faaet Stærene til at æde halv opblødte Tvebakker, hakket Kød o. s. v.

Det varer i Reglen ikke længe, inden Fangen gennem Faldøren faar Besøg af en Kammerat, og nu kan det Selskab, der efterhaanden samles, tilbringe Tiden forholdsvis behageligt, til man faar Lejlighed til at tage sig af det.

I en Have maa Samlerens Næt anbringes saa tæt op mod en Mur el. lign., at en Kat ikke kan komme hen foran det; men der maa selvfølgelig kunne falde tilstrækkeligt Lys ind, til at Stærene kan finde sig til Rette derinde.

En Samler kan naturligvis sættes i Forbindelse med flere selvtømmende Nappere (se Bill. 8). Skal Stærene lokkes gennem vandrette Forbindelsesrør, anbringes der Skraadøre, med et langt Udsnit, inde i Rørene (se Bill. 9). Stæren stikker Hovedet ind i Udsnittet og bryder paa; derved løfter den Skraadøren og tvinger sig frem, men saa snart Fuglen er kommen igennem

Bill. 7.

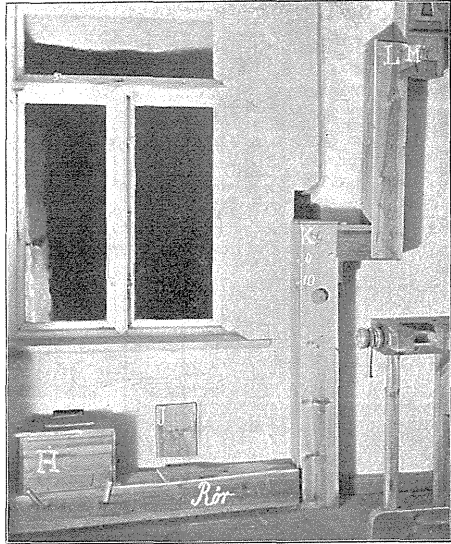
G. »Samler«, opstillet paa et Loftsværelse. Oven paa det øverste af Burene ses et Rør, der fører ned fra en selvtømmende Napper i Muren. Over dette Rør ses Vægstangen, der bærer Hissen. Til det nederste af Burene fører et vandret Løberør fra andre Nappere.

Døren, falder denne ned bag ved den, saa den ikke kan komme tilbage, men kun frem, mod Samleren.

Stærene faas ud af Samleren enten ved Hjælp af en Tømmer eller simpelt hen ved at man stikker Armen ind i Samleren og tager dem, medens de arbejder mod Nættet; naar man blot gør langsomme Bevægelser, skræmmes Fuglene ikke derved.

b. Selvtømmende Napper med Falddør.

I en Have kan det maa-ske have sin Vanskelighed at faa anbragt saa lang en Vægtstang, som er nødvendig, for at Hissen kan synke dybt nok. I saa Tilfælde kan man helt udelade Hissen og indsætte en Falddørmekanisme, som Stæren kan hoppe ned paa og plumpe igennem, saa den kommer ned paa Bunden af Stærekassen (Se Bill. 10).

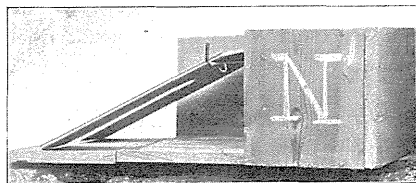
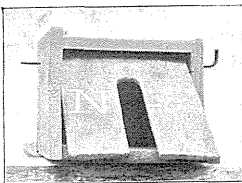
Bill. 8.

H er en Napper, hvis Bund bestaar af to vandrette Falddøre. Naar Stæren hopper ned paa dem, dumper den igennem og kommer ned i det vandrette Løberør.

(J er en Plade, der dækker for et Hul i Muren, hvor en selvtømmende Napper, der ligeledes fører ned til det vandrette Rør, kan skydes ind).

K og M er to selvtømmende Napper, der sender Stærene gennem lodrette (L, K) og vandrette Rør til »Samleren«.

Paa de foranstaaende Sider mener jeg at have givet saa udførlige Oplysninger om Fangst af Stære, at enhver af D. O. F.s Medlemmer, der kunde have Lyst til at prøve Kunsten, selv

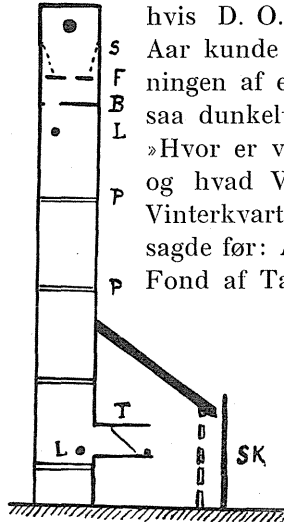
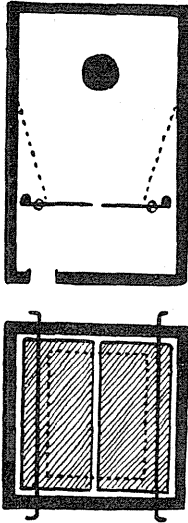

Bill. 9.

N er en Skraadør til et vandret Samlerør.

N¹ et Stykke af Røret; Skraadøren er anbragt saaledes som den sidder inde i Røret.

kan indrette sig nogle Nappere, eller lade en Snedker lave sig dem, saaledes som de egner sig bedst for hans Forhold. Jeg

Bill. 10.

Selvtømmende Napper uden Hisse, men med Falddøre.

Til venstre, foroven: Længdesnit gennem Napperen. De punkterede Linier forestiller Skraavæggen ned mod de to Falddøre. De sorte Klumper paa disse antyder Modvægten. Rummet under Falddørene maa være mindst 15 Ctm. højt.

Til venstre, forneden; Falddørene (skraverede), set ovenfra. Modvægten er ikke tegnet. Den punkterede Linie angiver Skraavæggens nederste Ende.

Til højre: Napperen, anbragt paa Enden af et lodret Rør, der tænkes støttet af en 2 à 3 Meter høj Pæl.

B Bunden i Napperen, med Hullet ned til Røret. F de vandrette Falddøre. L Lyshul. P Siddepind i det lodrette Rør. S Skraavægge i Napperen. SK Skærm foran Samlerens Næt. T Tud fra Røret ind til Samleren. Deri en Skraadør med en Liste foran, for at Stærerne i Samleren ikke skal kunne løfte Skraadøren op ved at stikke Næbbet ind under den.

synes, det kunde være morsomt, hvis D. O. F. i Løbet af nogle Aar kunde give et Bidrag til Løsningen af et saa simpelt og tillige saa dunkelt Spørgsmaal som dette:

»Hvor er vore Stære om Vinteren, og hvad Vej rejser de til deres Vinterkvarter?« Men, som jeg sagde før: Arbejdet kræver et stort Fond af Taalmodighed og Udhold-

denhed, og jeg fraraader paa det bestemteste enhver at inklade sig paa det, som ikke mener sig i Besiddelse af disse Egenskaber.

— Og dermed afventer jeg saa Begivenhedernes Gang: i dette Tilfælde Meddelelse om Tilslutning til Forsøget. Jeg haaber ikke, at man vil tage mig fortrydeligt op, at jeg — da jeg kender min egen Skrøbelighed og er saa ubeskeden at

tro, at andre Mennesker er næsten ligesaa skrøbelige som jeg — ender med at sige:

Vent med at bestille Ringe, til Deres Nappere staar fuldt færdige!

PEDER SYVS OPTEGNELSER OM DANSKE FUGLE.

VED

SVEND DAHL.

Vor zoologiske Literatur fra det 17. Aarhundrede indeholder ikke mange Bidrag til Oplysning om den danske Fauna; Datidens Zoologer optoges enten af anatomiske Undersøgelser eller